

ІСТОРІЯ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

УДК 069:355/359 «2014/2024»

БУРАКОВ Ю.В.

<https://orcid.org/0000-0001-7180-4469>

ПРОХОВНИК П.М.

<https://orcid.org/0000-0001-7278-9184>

<https://doi.org/10.33577/2313-5603.41.2024.79-90>

ЕКСПОЗИЦІЯ МУЗЕЇВ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ІСТОРИЧНИХ ЗНАТЬ КУРСАНТІВ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Аналізується діяльність музеїв Збройних Сил України з військово-патріотичного виховання курсантів вищих військових навчальних закладів. На прикладі музею Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного пропонуються шляхи впровадження музейної експозиції у військово-освітній процес під час викладання певних навчальних дисциплін. Зазначається, що з початком російської агресії проти України діяльність військових музеїв набула особливої ваги, вони стали одними з центрів інформування військовиків та громадян про події російсько-української війни.

Ключові слова: експозиція, військово-історичні музеї, Національна академія сухопутних військ, національно-патріотичне виховання, Збройні Сили України, російсько-українська війна.

Актуальність проблеми зумовлена закономірною потребою формування високих почуттів патріотизму, морально-правової відповідальності в українських воїнів. Позитивні ціннісно-сміслові орієнтири формує культура військових музеїв, експозиція та виставкова діяльність яких, сьогодні відображає героїзм боротьби з російським загарбником та набуває нових смислів в духовній спадщині українського суспільного буття.

Російсько-українська війна, розпочата захопленням рашистами Криму у лютому 2014 р., виявила низку системних проблем у військово-історичній науці та військовому музеєзнавстві. Серед них: несформованість системи здійснення наукового воєнно-історичного аналізу сучасних війн та воєнних конфліктів; низька

Бураков Юрій Васильович, кандидат історичних наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу (підготовки військ) Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Проховник Павло Миколайович, доктор філософії, старший викладач кафедри поведінкових наук і військового лідерства Інституту морально-психологічного забезпечення Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Бураков Ю.В., Проховник П.М., 2024

ефективність впровадження набутих воєнно-історичних знань в освітній процес вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) Збройних Сил України (ЗСУ) та підготовку військ (сил); недосконалість воєнно-історичної роботи з формування патріотизму та морально-бойового духу захисників Вітчизни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні у військово-історичних музеях України нагромаджені унікальні творіння матеріальної і духовної культури українського народу, свідчення економічного, суспільно-політичного, науково-технічного і культурного розвитку держави. Військово-історичні пам'ятки становлять невід'ємну частину загальнодержавних цінностей, відображають військові подвиги поколінь, розповідають про різні періоди військової історії, видатних воєначальників, солдатів і матросів.

В. Машталір у статті «Діяльність українських військово-історичних музеїв в умовах тоталітарного режиму» зазначив, що в радянський період історичного розвитку України, який тривав до кінця 1991 р., «... було деформовано основний зміст військово-історичного музею як науково-просвітницької установи, нівельовано його науково-дослідний потенціал, з військово-музейних фондів було вилучено унікальні пам'ятки національної військово-історичної спадщини, в експозиційній роботі насаджувався схематизм і вульгарний соціологізм» (*Машталір В., 2020, с.129*).

Важливим документом у плані перебудови музейної роботи стало «Положення про організацію діяльності військових музеїв та музеїв (кімнат) бойової (трудової) слави у Збройних Силах України». Відповідно до цього документа, у процесі створення експозицій музеїв, серед інших вимог, повинна бути дотримана вимога історичної достовірності (*Наказ Міністра оборони України «Про затвердження Положення про організацію діяльності військових музеїв...»*).

Варто згадати статтю А. Ільєнка, Є. Шупіка та Є. Шатілова «Експозиція національного військово-історичного Музею України як втілення сучасної державницької Концепції військової історії України». Автори аналізують структуру і наповнення експозиції Національного військово-історичного музею України (НВІМ). у контексті відповідності актуальній державницькій концепції української військової історії та її практичного значення у сфері національно-патріотичного виховання військовослужбовців та молоді (*Ільєнко А., Шупік Є., Шатілов Є. 2021*).

Сучасний стан музейної роботи з акцентом на формування історичних знань в часи російсько-української війни розглядається також у роботах Ю. Буракова, Л. Питльованої, С. Терського (*Burakov, Pytlovana, Tersky. 2022*), Ю. Буракова та Л. Питльованої (*Burakov, Pytlovana.2023*), Ю. Буракова та А. Гневашевої (*Бураков, Гневашева.2023*) та інших авторів.

Метою статті є аналіз експозиції військових музеїв (на прикладі музею ВВНЗ – Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного) як засобу розвитку історичних знань курсантів в умовах російсько-української війни.

Виклад основного матеріалу. З початком російської агресії проти України (20 лютого 2014 р.) музейні установи зіштовхнулись з низкою проблем у своїй діяльності – від утруднень в роботі, потреб збереження та евакуації колекції до фізичного знищення як фондів, так і приміщень, у яких вони розташовувались. Музейні споруди зазнають у війні нищівних руйнувань.

З іншого боку, діяльність військових музеїв набула особливої ваги, вони стали одними з центрів інформування військовиків та громадян про події російсько-української війни, соціальні процеси та явища в українському суспільстві та світовому співтоваристві. Музеї у воюючій країні в досліджуваній період активно сприяють національно-патріотичному вихованню її захисників та підвищують можливості опору суспільства окупанту, консолідуючи його на боротьбу.

До військово-музейної мережі Міністерства оборони України входить понад 50 музеїв та кімнат бойових традицій. Адміністративно вони підпорядковуються різним органам управління: Департаменту військової освіти, науки, соціальної та гуманітарної політики Міністерства оборони України (Національний військово-історичний музей України та сім його філій, фактично 8 музейних закладів). Ще два музеї підпорядковуються Головному управлінню зв'язку та інформаційних систем Генерального штабу Збройних Сил України. У Сухопутних військах функціонують 14 військових музеїв та 12 кімнат бойових традицій. У Повітряних Силах нараховується 2 музеї та 16 кімнат бойових традицій. Військово-морські сили опікуються 1 музейною установою та 2 кімнатами бойових традицій. Головне управління морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України керує військово-історичними музеями будинків офіцерів (*НДР. Звіт про науково-дослідну роботу... , с. 61-62*).

З метою виховання громадянина-патріота України, утвердження любові до Батьківщини, духовності, моральності, шанобливого ставлення до національних надбань українського народу, наслідування найкращих прикладів мужності та звитяги борців за свободу та незалежність України з історичного минулого, так і захисників, які сьогодні відстоюють суверенітет та територіальну цілісність держави, був виданий Указ Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2020–2025 роки» від 18 травня 2019 р. № 286/2019» (*Указ Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання...»*). Варто визнати, що зазначений нормативно-правовий документ, у підготовці проекту якого брали участь і представники громадянських, військових інституцій, значно розширив тлумачення державних органів, органів місцевого самоврядування, освітньо-наукових та військових культурно-освітніх центрів щодо найбільш важливої проблеми часу – патріотичного виховання воїнів.

Важливим осередком військово-історичної роботи у львівському гарнізоні є музей Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (далі – НАСВ). В силу того, що музей розташований на території військового вишу і є закладом із обмеженим доступом відвідування, про нього мало згадок у науковій та краєзнавчій літературі.

Після розвалу Радянського Союзу й відновлення 1991 р. незалежності України, Львівський військовий навчальний заклад зазнав докорінного реформування. Була побудована нова система освіти на рівні світових стандартів і національних інтересів. Разом із реформуванням та становленням сучасної Національної академії сухопутних військ відбувалося будівництво нового музею ВВНЗ.

За період незалежності України музей військового вишу зазнав декількох реконструкцій. До 1999 р. експозиція музею висвітлювала історію навчального закладу переважно радянських часів та перших років розбудови незалежної України. З 1999 по 2010 рр. було проведено роботу з оновлення інформації та експозиції вже у розширених чотирьох залах, зокрема – з минулого військових навчальних закладів, які розміщувалися на території НАСВ австро-угорського та польського періодів окупації Львова, з історії українського війська, періоду підготовки офіцерів у часи національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. та за часів існування Української повстанської армії (УПА) (*Бураков, 2022, с. 70-71*).

28 жовтня 2010 р. урочисто відкрився оновлений музей історії Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, експозиція якого з невеликими додатками існує й дотепер. Експозиція музею висвітлює історію сучасної Академії, а також історію навчальних закладів, які існували раніше на території військового містечка. Музейна експозиція розміщена на двох поверхах клубу НАСВ. На прилеглий території виставлені зразки військової техніки різних часів.

Особливістю є те, що експозиція зробила крок із власне музейних залів до експонування стендів у коридорах та спеціалізованих аудиторіях усіх навчальних корпусів закладу, тобто музей впритул наблизився до курсантів. Вітрини та стенди музею зроблені за ескізами львівських художників і відповідають високому естетичному рівню.

Напередодні відкриття оновленої експозиції проводилась активна робота із дослідження історії закладу, збору необхідних експонатів тощо. В результаті копіткої роботи наукових працівників Академії, меценатів, у музеї створені дев'ять виставкових залів. Відбулася реорганізація експозиції, зокрема скорочено подачу матеріалів радянського періоду та зроблено наголос на висвітлення сучасної історії Академії. Тобто, були заново розроблені тематико-експозиційні плани, відремонтовані зали, які присвячені структурним підрозділам Академії, випускникам навчального закладу та міжнародному співробітництву ВВНЗ. У роботі над створенням експозиції активну участь брали курсанти, викладачі вишу на чолі з начальником – генерал-лейтенантом П. Ткачуком.

Останні зміни у музеї відбулись у роки російського нападу на Україну у 2014–2024 рр., зокрема вони торкнулись залу випускників вишу, де основну частину експозицій присвячено офіцерам-випускникам Академії, які брали участь у війні, у відбитті сучасної агресії рашистів та нагородженні державними нагородами. Окрім того, у цьому музейному залі представлені речі воїнів та різні артефакти, які мають відношення до бойових дій із захисту Вітчизни від російських агресорів.

Варто зазначити, що створення музею в Академії значно вплинуло на розвиток військово-патріотичного виховання майбутніх офіцерів та молоді, зокрема сприяє поглибленню в них знань з історії Українського війська, історії військової техніки та озброєння тощо. Окрім курсантів, щороку з музейними експозиціями Академії ознайомлюються понад 1000 відвідувачів (курсанти, учні старших класів загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, у тому числі з львівського військового ліцею імені Героїв Крут) (Бураков, 2022, с. 72).

Допомогу у створенні та доповненні експозиції музею НАСВ надають курсанти, майбутні офіцери – культурологи під керівництвом викладачів кафедри гуманітарних наук (серед них чимало колишніх викладачів та випускників кафедри історії, музеєзнавства та культурної спадщини Національного університету «Львівська політехніка»). Включення такої роботи в освітній процес у вигляді навчальної практики має значний виховний ефект, сприяє розвитку ключових компетентностей здобувачів вищої військової освіти.

Історія музейної справи є невід'ємною частиною вітчизняної культури і складовою музеєзнавства. Вивчення і аналіз минулого сучасних музеїв – одна із основ наукового підходу до рішення актуальних теоретичних і прикладних питань. Тому варто широко залучати курсантів до роботи у музеях вищих військових навчальних закладів. Музейні установи дають змогу зупинитися, замислитися, відрефлексувати, зрозуміти взаємозв'язки часів, просторів, культур, дослідити історію й отримати досвід.

Використання експозиції та фондкових колекцій у навчальному процесі є традиційно результатом наполегливості та особистих контактів між співробітниками музею ВВНЗ та кафедрами НАСВ. Адже тривалість занять і перерв між ними обумовлюють зрозумілу необхідність розміщення навчальних музейних виставок у корпусі, де перебувають курсанти.

Прикметною ознакою діяльності музею НАСВ, яку можна рекомендувати для усіх музеїв ВВНЗ, є наближення музейної експозиції до навчання. У багатьох навчальних аудиторіях НАСВ розміщені пересувні фотовиставки, музейні стенди. Це суттєво наближує відвідувача (курсанта) музею до навчально-виховних методик, підсилює значення національно-патріотичних орієнтирів музею. Слід зазначити, що самі курсанти виконують роботу із наближення експозиції до навчально-виховного процесу.

Нині музейні установи маневрують між двома цілями: зберегти історію та вплинути на майбутнє, демонструючи експонати щоби взаємодіяти з людьми. Ці установи стали не лише місцем для презентації теми чи предметів, але й місцем дискусій, рішень та діалогів.

Навчання завжди було однією з головних цілей всіх музеїв. У XXI ст. у міру розвитку музейної педагогіки як навчальної дисципліни та галузі наукових знань щоразу більше звертається увага на місію музеїв організовувати навчання упродовж життя. І якщо у випадку цивільних музеїв це завдання сприймається у

дуже широкому, навіть потенційному сенсі, то для військових музеїв ВВНЗ ця освітня функція часто окреслюється конкретніше – маються на увазі процеси викладання і навчання, що забезпечують науково-педагогічні працівники. Останні повинні у повною мірою використовувати музейну експозицію під час викладання певних навчальних дисциплін. Так експозиція може яскраво демонструвати важливі події новітньої історії (у нашому випадку яскраво висвітлювати історію сучасної російсько-української війни).

Експозиція, наприклад, музею НАСВ добре підходить до висвітлення таких тем, як «Україна у Першій світовій війні», «Українська революція 1918–1921 років», «Україна у роки Другої світової війни», «Національно-визвольний рух в Україні» та ін. Навчальні програми, які базуються на наявних колекціях, представлених в експозиції, забезпечують тим самим предметно-орієнтоване навчання.

Обслуговування навчального процесу – це місія, яку традиційно пов'язують із музеями. Музеї ВВНЗ – власники важливих ресурсів, які дають унікальну можливість організувати навчання, набути предметні, спостережні, практичні навички. Зазначимо, що курсанти не в стані поглинути величезний комплекс гуманітарних предметів без належної обробки. У цьому і сутність практичних занять. Якщо такі практичні заняття відбуваються у музеях ВВНЗ, це підсилює мотивацію навчання. На прикладі випускників – Героїв сучасної російсько-української війни – можна суттєво підняти мотиваційні, компетентності та інші чинники навчально-виховного процесу. Тому варто створювати навчальне середовище у музеях, в якому активно взаємодіють курсанти із предметом, який вони вивчають.

Для курсантів НАСВ дієвою є підготовка офіцерів-культурологів. За магістерською програмою з культурології вони слухають, а головне, ведуть практичну роботу з курсу «Музезнавство» у відомчому музеї ВВНЗ. Багато з них прибудуть у військові частини і стануть там організаторами музейних кімнат, «кімнат бойової слави».

Головно, що такі офіцери будуть по науковому ставитися до збереження історичних реліквій війни, будуть дбати про збереження історичних джерел, документів. Адже не секрет, що під час ротацій військових частин на передовій російсько-української війни, з тим, щоби прискорити передачу майна знищуються документи, які у майбутньому вкрай потрібні для формування історичної пам'яті про події сучасної війни.

Офіцер, який пройшов навчання із використанням пам'ятників духовної та матеріальної культури народу буде дбати про збереження реліквій війни. Аналіз історії розвитку музейної справи у ВВНЗ показує, що навчання та дослідження завжди були синхронними та взаємозалежними сторонами їхньої діяльності. Тому під час наукової діяльності курсантів, у гуртках ВВНЗ, під час проведення конкурсів курсантських наукових робіт бажано акцентувати увагу на вивченні та популяризації пам'яток сучасної російсько-української війни. Важливо організувати науково-дослідницьку роботу у структурі функціонування ВВНЗ так, щоби її ефективність оцінювали за кінцевим продуктом – висококваліфікованим офіцером Збройних Сил України.

Використання музейної експозиції та виставок може зменшуватися за рахунок впровадження сучасних технологій або наочних посібників. Типовим прикладом є супровід лекційного чи практичного заняття мультимедійними презентаціями чи відео, у т. ч. 3D-вимірних зображень, що значно підвищує ефект від викладання (на рівні аксіоми відомо, що людина запам'ятовує 10% прочитаного, 20% почутого, 30% побаченого і 50% того, що бачить і чує одночасно).

Значна кількість музеїв України пропонують віртуальні тури, а також відеоекскурсії по своїх експозиціях. Це має значення під час викладання курсів різного профілю. У випадку гуманітарних дисциплін (наприклад, під час викладання курсу «Етика та естетика»), метод дозволяє спостерігати та порівнювати віддалені, недоступні або втрачені твори мистецтва із зарубіжних музеїв світового значення.

Розвиток інформаційних технологій зробив потребу облаштування аудиторій устаткуванням для презентації мультимедійних курсів нагальною необхідністю, без якої у лівій частині випадків нелегко уявити навчальний процес. Це призвело до зниження використання колекцій моделей, макетів. Вказана тенденція стосується музеїв ВВНЗ. Все більше використовуються при викладанні військових дисциплін комп'ютеризоване сканування і 3D-зразки військового озброєння і техніки, тренажери, комп'ютерна графіка поля бою та ін.

Загальновідомо, що експонат надає цінну можливість отримати конкретне візуальне уявлення про предмет знання. Можливість спробувати його на дотик відтворює середовище його існування. Експонати можуть бути використані як інструмент для навчання (наприклад зразки озброєння та військової техніки). Під час лекцій та практичних занять відбувається групове обговорення, тобто

групова робота і вироблення відповідних навичок, а це є одним із завдань ВВНЗ. Музеї ВВНЗ містять значну інформацію про події сучасної війни, у тому числі взірці військової техніки, які пройшли випробування боєм на фронтах російсько-української війни.

Зміни у навчальному процесі, які випливають із бурхливим розвитком інформаційних технологій на початку ХХІ ст. обумовлені і новими завданнями музеїв. Використання віртуального показу експозицій та виставок у навчальному процесі обумовлюють і перебудову щодо залучення фондів науково-педагогічними працівниками та курсантами. Вже окреслилася тенденція залучення курсантами електронних каталогів музеїв, віртуальних бібліотек, динамічних навчальних ресурсів розміщених на Ютубе. Усі вони активно залучаються курсантами для самостійних занять. Це безумовно сприяє розвитку ключових компетентностей здобувачів освіти, організації проблемно-орієнтованого навчання і практичних занять, які проводяться на базі музею.

Сучасне молодіжне середовище прагне неформальної комунікації, пошуку можливостей поспілкуватися з експертами у певній галузі як з друзями. Йдучи назустріч таким запитам молодіжного середовища й музеї повинен бути цікавим для них, атрактивним, інноваційним.

Діяльність музеїв у ВВНЗ здійснюється на основі історичної науки і музеєзнавства і є складовою військово-історичної та виховної роботи у Збройних Силах України. У своїй практичній діяльності музеї виконують *культурно-освітню, науково-дослідну, інформаційно-довідкову* функції, а також функції *збереження та документування*, які випливають із їх функціонального призначення.

З початком російської агресії проти України діяльність військових музеїв набула особливої ваги, вони стали одними з центрів інформування військовиків та громадян про події російсько-української війни, соціальні процеси та явища в українському суспільстві та світовому співтоваристві. Музеї у воюючій країні у досліджуваний період активно сприяють військово-патріотичному вихованню її захисників та підвищують можливості опору суспільства окупантам, консолідуючи його на боротьбу.

Окремим питанням розвитку вітчизняного військового музейництва є підняття *статусу військово-історичних музеїв*. Подекуди у військово-організаційних структурах Міністерства оборони та Збройних Сил України військово-історичний музей (кімната бойових традицій) асоціюється з другорядним підрозділом серед т. зв. бойових підрозділів військової частини або органів військового

управління Збройних Сил України. Досить часто командири (начальники) військових частин (органів військового управління) Збройних Сил України, яким підпорядковуються військово-музейні утворення Збройних Сил України (перебувають в штаті військової частини), не розуміють потенціал українського військового музейництва.

Головним напрямом музейної роботи на сучасному етапі є побудова постійно діючих експозицій, стаціонарних та пересувних виставок з історії російсько-української війни. На високому рівні підготовлена експозиція та активно будуються стаціонарні та пересувні виставки НВМУ (*Пашкова, 2022, с.241*).

Комплектація фондів матеріалами з історії російсько-української війни здійснюється відповідно до фондів груп окремих музеїв (історичних, військових, краєзнавчих). Виставкова діяльність музеїв пов'язана з розширенням експозиційних площ і створенням на відкритих платформах чи спеціальних палатках виставок (переважно військової техніки). Особливого значення у військовому музейництві набули демонстрації експонатів чи подій шляхом їх представлення за допомогою інтернет-ресурсів (активна і змінна експозиція, воркшоп та ін.) (*Burakov, Pytlova, 2023, с. 56*).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, музейна експозиція в системі національно-патріотичного виховання курсантів ВВНЗ виступає як засіб розвитку ключових компетентностей здобувачів освіти. Перш за все музейна експозиція спрямована на виховання свідомого громадянина, патріота, набуття ним військово-професійного досвіду на основі історичних знань, формування високої культури взаємовідносин, свідомої готовності щодо захисту національної безпеки України та вірності військовій присязі.

Останнім часом музейна комунікація асимілювалась у популярних соціальних мережах, публіситі та офіційних сайтах. Аналізуючи таку тенденцію подачі інформації, варто відмітити що військові частини Збройних Сил України активно використовують сторінки в соціальних мережах та постійно наповнюють їх актуальним контентом. Це стало одним із сучасних інструментів і для поширення ідей національно-патріотичного виховання. Проте, досліджуючи медіа-контент військових частин, констатуємо, що він практично не висвітлює роботу їхніх військових музеїв.

Перспективними напрямами наукових досліджень є відображення історії військових частин, які виявили мужність та відвагу в

боях сучасної російсько-української війни. Історія військової частини відтворена в музеї та збережена в пам'ятках, формує почуття гідності та патріотизму військовослужбовців та ґрунтується на знанні історико-культурних традицій народу, боротьби та героїзму його захисників.

Використані посилання

Бураков Ю. В., Гневашева А. В. (2023) Нові технології висвітлення сучасної російсько-української війни у музейних експозиціях. Військово-науковий вісник: Випуск 40. Львів: НАСВ. С. 135–146.

Бураков Ю. В. (2022) Музей Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного у системі військово-історичної роботи Збройних Сил України. Военно-історичний вісник. № 4. С. 68–77.

Льшенко А., Шутік Є., Шатілов С. (2021) Експозиція національного військово-історичного Музею України як втілення сучасної державницької Концепції військової історії України. Военно-історичний вісник. № 4. С. 49–61.

Маиталір В. В. (2020). Діяльність українських військово-історичних музеїв в умовах тоталітарного режиму. Дослідження з історії і філософії науки і техніки. Т. 29, № 2. С. 119–131.

Наказ Міністра оборони України «Про затвердження Положення про організацію діяльності військових музеїв та музеїв бойової (трудової) слави у Збройних Силах України» № 95 від 06 березня 2002 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS30356?an=1> [дата звернення 01.04.2024].

НДР. (2022). Звіт про науково-дослідну роботу «Обґрунтування рекомендацій щодо удосконалення музейної роботи у Збройних Силах України». Шифр – «Музей–22». Бібліотека Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. 351 с.

Пашкова О. О. (2022). Роль військових музеїв у військово-патріотичному вихованні курсантів вищих військових навчальних закладів в умовах збройної агресії проти України. Военно-історичний вісник. № 4. С. 238–243.

Указ Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2020–2025 роки» від 18 травня 2019 р. № 286/2019 // URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2862019-27025> [дата звернення 01.04.2024].

Burakov Yurii, Pytlova Liliya, Tersky Sviatoslav. (2022) Military museums of the Armed forces of Ukraine during the Russian-Ukrainian war of 2014–2022 // *Museologica Brunensia / ročník/volume 11, číslo/number 02, s.34–42.*

Burakov Yurii, Pytlova Liliya. (2023) Regional features of building museum exhibits on history of the modern Russo-Ukrainian War // *SKHID, Vol. 5 (1), s. 51–57.*

References

Burakov Yu. V., Hnevasheva A. V. (2023) Novi tekhnolohii vysviltlenia suchasnoi rosiisko-ukrainskoi viiny u muzeinykh ekspozytsiakh // *Viiskovo-naukovyi visnyk: Vypusk 40. Lviv: NASV, c. 135–146 (ukr).*

Burakov Yu. V. (2022) Muzei Natsionalnoi akademii sukhoputnykh viisk imeni hetmana Petra Sahaidachnoho u systemi viiskovo-istorychnoi roboty Zbroinykh Syl Ukrainy. *Voiienno-istorychnyi visnyk. № 4.S. 70–71 (ukr).*

Iliencko A., Shupik Ye., Shatilov Ye. (2021) Ekspozytsiia natsionalnoho viiskovo-istorychnoho Muzeiu Ukrainy yak vtilennia suchasnoi derzhavnytskoi Kontseptsii viiskovoi istorii Ukrainy. *Voienno-istorychnyi visnyk*. № 4.S. 49–61 (ukr).

Mashtalir V. V. (2020) «Diialnist ukraïnskykh viiskovo-istorychnykh muzeiv v umovakh totalitarnoho rezhymu». *Doslidzhennia z istorii i filosofii nauky i tekhniky*. T. 29, № 2. S. 119–131(ukr).

Nakaz Ministra oborony Ukrainy «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro orhanizatsiiu diialnosti viiskovykh muzeiv ta muzeiv (kinnat) boiovoi (trudovoi) slavy u Zbroinykh Sylakh Ukrainy» № 95 vid 06 bereznia 2002 roku. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS30356?an=1> (ukr).

NDR (2022). *Obgruntuvannia rekomendatsii shchodo udoskonalennia muzeinoi roboty u Zbroinykh Sylakh Ukrainy*” Shyfr – “MUZEI – 22”, s. 61–69 (ukr).

Pashkova O.O. (2022) Rol viiskovykh muzeiv u viiskovo-patriotychnomu vykhovanni kursantiv vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladiv v umovakh zbroinoi ahresii proty Ukrainy. *Voienno-istorychnyi visnyk*. № 4. S. 238–243 (in Ukrainian).

Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Stratehiiu natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditei ta molodi na 2020–2025 roky» vid 18 travnia 2019 r. № 286/2019». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2862019-27025> (ukr).

Yurii Burakov, Liliya Pytlovana, Sviatoslav Tersky. (2022) Military museums of the Armed forces of Ukraine during the russian-ukrainian war of 2014–2022 // *Museologica Brunensia / ročník/volume 11 číslo/number 02*, s.34–42 (eng.).

Yurii Burakov, Liliya Pytlovana. (2023) Regional features of building museum exhibits on history of the modern Russo-Ukrainian War // *SKHID Vol. 5 (1)*, s. 51–57 (eng.).

Burakov Yu., Prohivnic P.

Museum exposition as a means of developing historical knowledge of cadets in the conditions of the Russian-Ukrainian War

The article analyzes the pedagogical activities of the museums of the Armed Forces of Ukraine in the field of military-patriotic education of cadets of higher military educational institutions. On the example of the museum of the Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy, the author suggests ways to introduce museum pedagogy into the military education process when teaching certain disciplines. Aim of the Study is to analyze the exposition of military museums (on the example of the museum of the Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy) as a means of improving the historical knowledge of cadets in the context of the Russian-Ukrainian war. The expositions and exhibitions on the history of the Russian-Ukrainian war in military museums were the result of intensified research activities of scholars. The collection of exhibits began in 2014 and continued in the following years. The number of collection materials increased especially in 2022–2024, after the full-scale invasion of Ukraine by Russian aggressors. Museum pedagogy in the system of national-patriotic education of military cadets is a tool for the development of key competencies of students. First of all, museum pedagogy is aimed at educating a conscious citizen, a patriot, gaining military and professional experience based on historical knowledge, forming a high culture of relationships, conscious readiness to protect the national security of Ukraine and fidelity to the military oath.

Key words: Armed Forces of Ukraine, Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy, military history museums, museum communication, national-patriotic education, Russian-Ukrainian war.